

NORGES HØYESTERETT

Den 23. mai 2022 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Normann, Bergh og Steinsvik i

HR-2022-1041-U, (sak nr. 22-042783SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Elisabeth Susan Grannes)

mot

B (advokat Per Ragnar Bronken)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om en tidligere lokalt ansatt arbeidstaker ved en ambassade i Norge kan gå til søksmål ved norske domstoler om krav knyttet til arbeidsforholdet.
- (2) A er norsk statsborger. Han ble ansatt som «researcher» ved Bs ambassade i Norge i april 2017. Arbeidsforholdet ble avsluttet i april 2020.
- (3) Ved stevning 17. august 2020 reiste A søksmål for Oslo tingrett mot B ved ambassaden i Norge med krav om erstatning for usaklig oppsigelse og etterbetaling av krav knyttet til hans arbeidsforhold. I tilsvaret 28. desember 2020 gjorde B gjeldende at søksmålet må avvises fordi norske domstoler, som følge av folkerettslige regler om statsimmunitet, ikke har domsmyndighet i saken.
- (4) Oslo tingrett avsa 26. mai 2021 kjennelse med slik slutning:
 - «1. Sak nr. 20-114524TVI-TOSL/04 avvises.
 2. A dømmes til å betale kroner 286 840 i erstatning for sakskostnader til B innen 2 uker.»
- (5) A anket til Borgarting lagmannsrett, som 26. januar 2022 avsa kjennelse med slik slutning:
 - «1. Anken forkastes.
 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler A 60 000 – sekstitusen – kroner til B innen to uker fra forkynning av kjennelsen.»

- (6) A har anket kjennelsen til Høyesterett og påstått at saken må fremmes, og at han tilkjennes sakskostnader. Anken gjelder rettsanvendelsen. Det er i korte trekk anført:
- (7) As arbeidsoppgaver var ikke ledd i offentlig myndighetsutøvelse. Det innebærer at B ikke nyter folkerettslig statsimmunitet for søksmålet. Avvisning av søksmålet vil være i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 1.
- (8) B har tatt til motmæle og prinsipalt påstått at anken nektes fremmet, subsidiært at den forkastes, og i begge tilfellene at de tilkjennes sakskostnader.
- (9) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (10) Anken er en videre anke over kjennelse som avviser en sak fra tingretten, fordi saken ikke hører under norsk domsmyndighet. Ankeutvalget har da full kompetanse, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav a.
- (11) Lagmannsretten beskriver de rettslige utgangspunktene slik:

«Det følger av tvisteloven § 1-2 at loven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat. Folkeretten inneholder blant annet begrensninger som følge av statlig immunitet, og som innebærer at en stat – når vilkårene for slik immunitet er oppfylt – ikke kan bli saksøkt ved de nasjonale domstoler i en annen stat. Dersom vilkårene for statlig immunitet etter anerkjent folkerett er oppfylt, vil et søksmål mot en stat måtte avvises.

FNs generalforsamling vedtok 2. desember 2004 en konvensjon om immunitet for stater og deres eiendom. Konvensjonen ble ratifisert av Norge i 2006, men vil først tre i kraft når den har blitt ratifisert av 30 stater, jf. konvensjonen artikkel 30 nr. 1. Ved utgangen av 2021 var konvensjonen bare ratifisert av 20 stater, og den er derfor ennå ikke er trådt i kraft. Fordi FN-konvensjonen i det vesentlige en kodifisering av gjeldende folkerettslig sedvanerett, jf. St.prp. nr. 33 (2005–2006) punkt 4.1 side 2, vil den derfor likevel være en relevant rettskilde.»

- (12) Ankeutvalget slutter seg til dette. Forståelse av FN-konvensjonen 2. desember 2004 står dermed sentralt i saken.
- (13) Konvensjonen artikkel 11 nr. 1 lyder slik i norsk oversettelse:

«Med mindre annet er avtalt mellom de berørte stater, kan en stat ikke påberope seg immunitet overfor domsmyndighet ved en annen stats domstol som for øvrig er kompetent, i saker som gjelder arbeidsavtaler mellom staten og enkeltpersoner i forbindelse med lønnsarbeid som helt eller delvis utføres eller skal utføres på den annen stats territorium.»

- (14) Hovedregelen er altså at tvister om arbeidsavtaler er unntatt fra statsimmunitet.
- (15) Samtidig inneholder artikkel 11 nr. 2. flere unntak. Her heter det blant annet:

«Nr. 1 får ikke anvendelse

- a) dersom arbeidstakeren er blitt ansatt for å utføre visse oppgaver som ledd i den offentlige myndighetsutøvelse,

- b) dersom arbeidstakeren
 - i. er diplomatisk representant, som definert i Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem fra 1961,
 - ...
 - iv. på annet vis nyter diplomatisk immunitet,
- c) ...»

- (16) Som lagmannsretten bygger på, er den aktuelle unntaksbestemmelsen i dette tilfellet nr. 2 bokstav a. I den engelske originalteksten er unntaket formulert slik:

«the employee has been recruited to perform particular functions in the exercise of governmental authority»

- (17) Det avgjørende for om unntaket kommer til anvendelse, er altså om den ansattes arbeidsoppgaver utføres som ledd i «exercise of governmental authority» – offentlig myndighetsutøvelse. Sammenhengen med bokstav b viser at unntaket rekker videre enn personer som har diplomatisk status etter de folkerettslige reglene om diplomatisk samkvem.
- (18) At en domstol gir en stat immunitet, kan innebære et inngrep i saksøkerens rett til domstolsadgang, jf. EMK artikkel 6. Spørsmålet har vært oppe i flere saker for Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Domstolen har anvendt innholdet i FN-konvensjonen artikkel 11 også i saker som gjelder stater som ikke har ratifisert konvensjonen.
- (19) EMDs praksis til nå er oppsummert slik av Sondre Torp Helmersen i Jussens Venner 2021, side 496-497:

«EMD godtar ikke at nasjonale domstoler uten videre legger til grunn at enhver stilling ved en ambassade utøver offentlig myndighet. Det må gjøres en konkret vurdering av den enkelte arbeidstakers oppgaver. EMD mener at FN-konvensjonen artikkel 11 nr. 2 bokstav a må tolkes strengt, og har dessuten oppstilt en presumsjon for at staten ikke har immunitet i saker som gjelder ‘administrative and technical staff’. Arbeidstakere som ifølge EMD ikke har utøvd offentlig myndighet, har vært en regnskapsfører, en fotograf, to sikkerhetsvakter, en protokollspesialist og tolk og en resepsjonist og tolk som senere ble forfremmet til kultur- og informasjonsarbeider. Alle disse arbeidstakerne var ansatt ved ambassader. EMD har imidlertid ikke oppstilt klare vurderingskriterier som kan brukes for å vurdere om en arbeidstaker har utøvd ‘governmental authority’. I de nevnte sakene har EMD nøydt seg med å slå fast at arbeidstakerne ‘clearly’ ikke var omfattet at FN-konvensjonen artikkel 11 nr. 2 bokstav a, etter at den innklagede statens domstoler ikke hadde behandlet spørsmålet grundig nok.»

- (20) Høyesteretts ankeutvalgs avgjørelse i Rt-2004-402 gjaldt et søksmål fra en sjåfør ved en ambassade, som var blitt avskjediget. Ankeutvalget kom til at det forelå immunitet, slik at søksmålet måtte avvises. Utvalget uttalte i avsnitt 25 at det ikke kunne være avgjørende hvilken stilling vedkommende har ved ambassaden. Et slik standpunkt kan i lys av FN-konvensjonen artikkel 11 og EMDs senere praksis ikke opprettholdes.
- (21) Lagmannsretten beskriver As oppgaver ved ambassaden slik:

«Lagmannsretten oppfatter det slik at partene er enige om at A var ansatt i en stilling som forsker og analytiker innen økonomi og politikk. Videre synes det å være enighet om at hans arbeidsoppgaver, slik tingretten har lagt til grunn, primært besto i å innhente informasjon, herunder å foreta undersøkelser, å utarbeide analyser og å rapportere funn og analyser tilbake til arbeidsgiver.»

- (22) På samme måte som lagmannsretten ser ankeutvalget det slik at dette er oppgaver som faller inn under begrepet «governmental authority», slik dette er benyttet i FN-konvensjonen artikkel 11 nr. 2 bokstav a. Det dreier seg om oppgaver som ligger i kjernen av virksomheten som normalt utføres ved en ambassade. Det er tale om oppgaver som, slik utvalget forstår det, i mange tilfeller vil bli utført av personell med diplomatisk status.
- (23) As arbeid skiller seg dermed klart fra mer administrative og tekniske oppgaver, som etter den forståelsen av konvensjonen som følger blant annet av EMDs praksis, ligger utenfor «offentlig myndighetsutøvelse». I likhet med lagmannsretten ser ankeutvalget det slik at «myndighetsutøvelse» i denne sammenheng ikke kan være begrenset til virksomhet som går ut på å treffe avgjørelser.
- (24) Lagmannsretten har til støtte for sitt syn vist til Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem artikkel 3 nr. 1. Ankeutvalget finner ikke grunn til å gå inn på betydningen av denne konvensjonen.
- (25) Ankeutvalget er etter dette kommet til samme resultat som lagmannsretten. Det medfører at anken forkastes.
- (26) Ankemotparten har krevd 45 000 kroner i sakskostnader for ankeutvalget. Kravet tas til følge.
- (27) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken forkastes.

I sakskostnader for Høyesterett betaler A 45 000 – førtifemtusen – kroner til B innen 2 – to uker – fra forkynnelsen av kjennelsen.

Espen Bergh
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)